

FENOLOGIA PROIEKTUA LAURO IKASTOLAN

FENOLOGIA PROIEKTUA

<https://youtu.be/KBtdGall-QE>

HOSTOEN KOLORE ALDAKETA - AZALPEN KAUSALA (TBL)

GALDERA

Hosto erorkorrak
Zergatik aldatzen da hostoen kolorea?

Frogen bilketa

Benetako frogak

+ / -

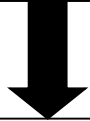
Balizko arrazoiak bete daiteke, nekez bete daiteke ala zalantzarikoa da?

ARRAZOI POSIBLEAK

HOSTOEN KOLORE ALDAKETA - AZALPEN KAUSALA (TBL)

GALDERA

Hosto erorkorak
Zergatik aldatzen da hostoen kolorea?

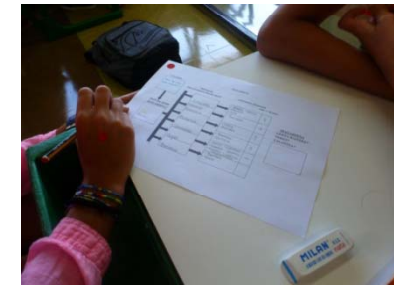

ARRAZOI POSIBLEA

Frogen bilketa

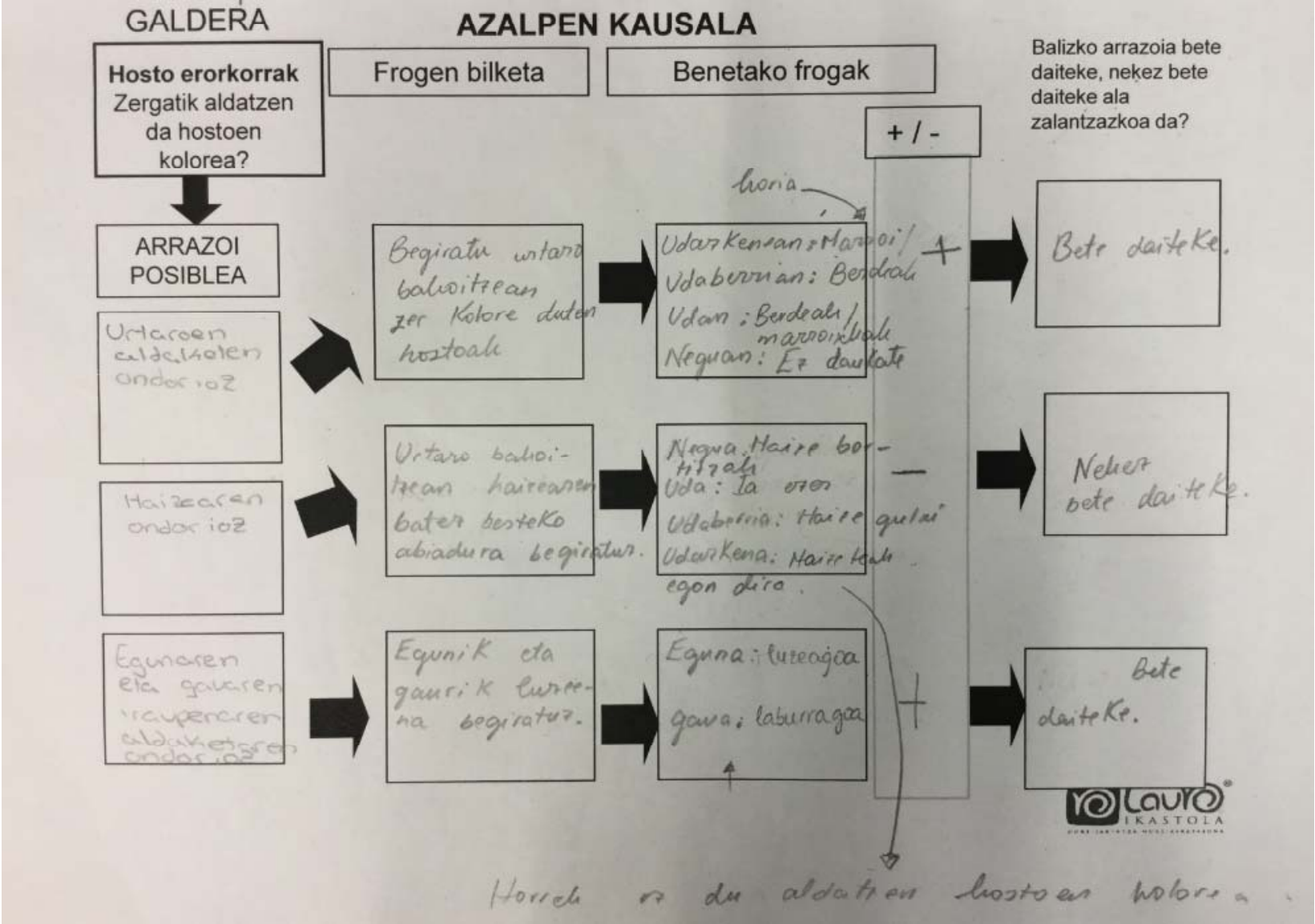
Benetako frogak + / -

Frogen bilketa	Benetako frogak + / -

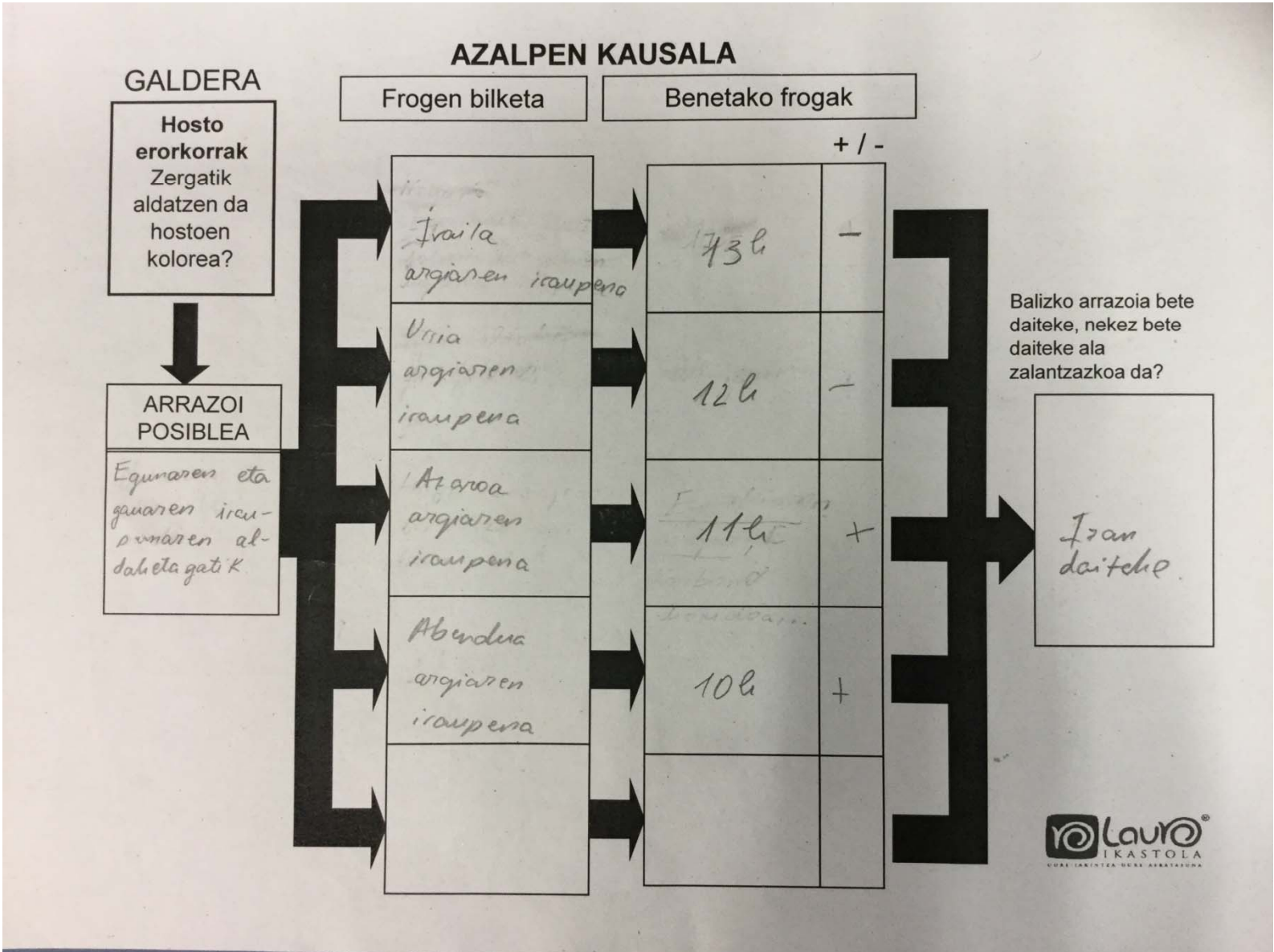
Balizko arrazoia bete daiteke, nekez bete daiteke ala zalantzazkoa da?

HOSTOEN KOLORE ALDAKETA - AZALPEN KAUSALA (TBL)

HOSTOEN KOLORE ALDAKETA - AZALPEN KAUSALA (TBL)

FENOLOGIA PROIEKTUA

Ikastolan, Bizkaian, .. zuhaitzez inguraturik bizi gara. Zuhaitzek funtzio garrantzitsuak betetzen dituzte, ura atxikitzea, CO₂ xurgatzea, O₂ ematea, fruituak ematea, ...

Bestalde, badakigu eguraldiak eta klima aldaketak eragina dutela zuhaitzen bizi-zikloan. Eta hori frogatzeko, Inguru-gelako Fenologia proiektuan parte hartuz, Ikastola inguruan dauden bertoko zuhaitz batzuk aztertuko dira.

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

Gaztainondoa 1A

Pagoa 1 B

Urkia 1 D

Lizarra 1 C

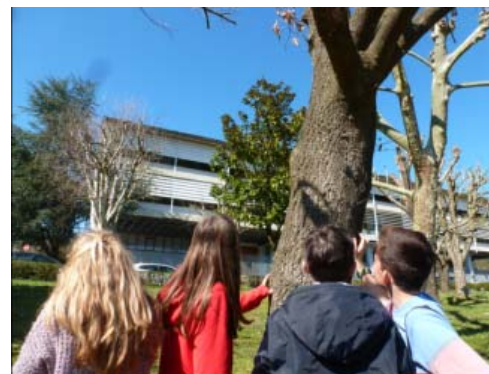
Haritza 1 E

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

AURKIBIDEA

1. SARRERA
2. HELBURUA
3. HIPOTESIA
4. GAZTAINONDO, PAGOA,.....OINARRIZKO EDUKIAK
  - 4.1. Zuhaitzaren ezaugarriak (jatorria, sailkapena, erabilera,.....)
  - 4.2. Zuhaitzaren bizi-zikloa.
  - 4.3. Zuhaitzaren egoera Euskal Herrian.
  - 4.4. Gaztainondoa,...fenologia.
5. MATERIALAK
6. METODOLOGIA
7. EMAITZAK
8. ONDORIOAK
9. BIBLIOGRAFIA

1. SARRERA

Fenologia, Klimak eta urtaroen urteko gorabeherak izaki bizidunengan duten eragina aztertzen duen zientzia da. Informazio hori klima aldaketa ikerketarako eta nekazaritzarako garrantzitsua da.

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

Eskola
Jasangarria
Ziurtagiria

2. HELBURUAK

- Eguraldiaren eragina zuhaitzaren (pagoaren, urkiaren,....) bizi-zikloan.
- Ingurune aldagaiak eta bizi-zikloak erlazionatzea.
- Ingurumenari buruzko oinarrizko ezagutza izatea.
- Ingurumen gaiak baloratzea eta ingurumen arazoetaz kontzientzia hartzea.

3. HIPOTESIA

- 2016 Udaberrian zuhaitzak aste bat beranduago hasiko dira loratzen.

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

4. PAGOAREN OINARRIZKO EDUKIAK

Sarrera

4.1. Zuhaitzaren ezaugarriak (jatorria, sailkapena, erabilera,.....)

4.2. Zuhaitzaren bizi-zikloa.

4.3. Zuhaitzaren egoera Euskal Herrian.

4.4. Pagoaren fenologia

5. MATERIALAK

- Paga,.....zuhaitzaren fenologia ikertzeko erabiliko diren materialak.

6. METODOLOGIA

- Hipotesia frogatzeko jarraituko diren urratsak.

7. EMAITZAK

- Esperimentazioan lortu diren datuak.

8. ONDORIOAK

- Ikerketaren helburua, hipotesia, emaitzak eta arrazoiak.

9. BIBLIOGRAFIA

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

Moodle plataforman

Proiektuak

- Lauro Zuhaitzen Fenologia
- Fenologia
- Klima-Prezipitazioen datuak
- Eguraldia Loian - Hileko Historikoa
- Gaztainondoa-argazkiak 1A
- Pagoa-argazkiak 1B
- Lizarra -argazkiak 1C
- Urkia-argazkia 1D
- Haritza-argazkiak 1E

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

Moodle plataforman

Hasiera ► DBH 1 ► Natur Zientziak 1 ► Proiektuak ► Lauro Zuhaitzen Fenologia

Nabigazioa

Hasiera

- Aginte-panela
- Guneko orriak
- ▼ Oraingo ikastaroa
  - ▼ Natur Zientziak 1
    - Partaideak
    - Dominak
    - Orokorra

Lauro Zuhaitzen Fenologia

- ▼ Behaketa meteorologikoa.xls
- ▼ Fenologia Aktibitate Samera.doc
- ▼ Fenologia aurkezpena.ppt
- ▼ Fenologia Zuhaitzak lauro.pdf
- ▼ FENOLOGIA_Taula.docx
- ▼ Haritza eta Pagoa euskaraz.doc
- ▼ Lauro Zuhaitzen Fenologia.ppt
- ▼ Meteorologia eta Fenologia.ppt
- ▼ One Year in 90 seconds.mp4

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

9. BIBLIOGRAFIA

Euskalmet

<http://www.euskalmet.euskadi.net/s07-5853x/es/meteorologia/boletin.apl?gen=S&e=5&campo=C061-Arboleda>

AEMET resumen datos

<http://www.aemet.es/es/eltiempo/observacion/ultimosdatos?k=pva&w=0>

Fenologia

<http://www.aemet.es/es/serviciosclimaticos/datosclimatologicos/fenologia>

Fenologia y clima

<https://prezi.com/jedpi-8mgayy/fenologia-y-clima/>

Observación fenológica y meteorológica

<https://prezi.com/snthxcoyqexg/observacion-fenologica-y-meteorologica/>

Beste baliabide batzuk

<http://elearning2.hezkuntza.net/900011/mod/page/view.php?id=1008>

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA EBALUAZIOA

Saioen lana, epean ematea <i>Puntu 1</i>	
Saioen lanak, eskatutako edukiak izatea <i>1 puntu</i>	
Proiektuaren aurkezpen idatzia <i>4 puntu</i>	Atalen jarraipena Atalen edukia
Ahozko aurkezpena <i>3 puntu</i>	Taldekide guztien partaidetza Azalpenen argitasuna IKT erabilera
Taldekideen partaidetza proiektuan <i>1 puntu</i>	

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA ERRUBRIKA

TALDEAREN IZENA				
PROIEKTUA				
	KONPROMISO PERTSONALAK			
PARTAIDEAK	1 saioa	2. saioa	3. saioa	4. saioa

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA ERRUBRIKA

TALDEKIDEEN AUTOEBALUAZIOA	1 saioa	2. saioa	3.saioa	4. saioa
Egunero klaserako planifikazioa egitea.				
Egunero planifikatutako lana betetzea				
Eguneroko proiektuaren epeak betetzea.				
Denboraren aprobetxamendua				
Konpromezu pertsonalen betekizun maila				
Taldekideen arteko laguntza				
Guztion partaidetza maila				
Euskararen erabilera				

A photograph of a large tree with sparse green leaves, standing in front of a building with a white facade and a red roof. The sky is clear blue. The text 'LIZARRAREN FENOLOGIA' is overlaid in large blue letters across the middle of the image.

LIZARRAREN FENOLOGIA

Egileak: I.A., I.A., A.B. eta A.P.

Aurkibidea

I. Sarrera

- a. Fenologia
- b. Lizarraren taxona
- c. Kokapena
- d. Lauroko koordenatuak

II. Helburua

III. Hipotesia

IV. Oinarri teorikoa

V. Esperimentazioa

- a. Materiala
- b. Metodologia

VI. Emaitzak

- a. Udazkeneko argazkien emaitzak
- b. Udaberriko argazkien emaitzak

VII. Ondorioa

VIII. Bibliografia

I.A. eta A.P.

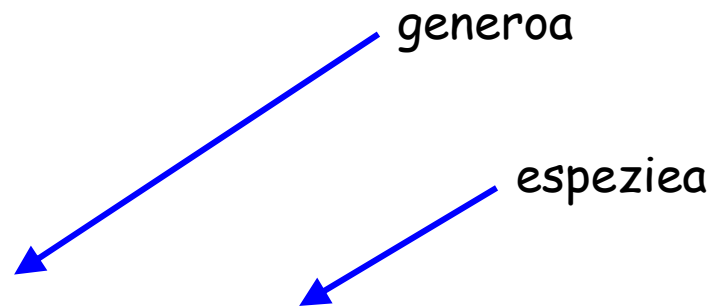

I. Sarrera (fenologia)

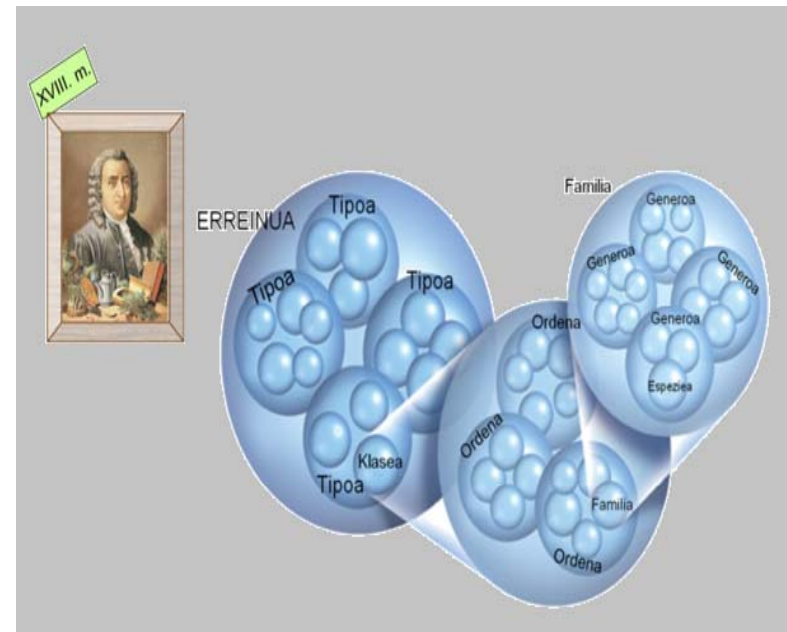
Fenologia klima eta urtaroen gorabeherak izaki bizidunengan duen eragina aztertzen duen zientzia da.

I. Sarrera (Lizarraren taxona)

- **Izen zientifikoa:** Fraxinus excelsior
- **Familia:** Oleaceae
- **Genero:** Fraxinus
- **Espezie:** Excelsior
- **Izen arrunta:** Lizar arrunta
- **Zuhaitza edo zuhaixka:** Zuhaitza

I. Sarrera (Kokapena)

- Eskola izena: Lauro Ikastola
- Tokiaren izena: Batxiller eraikuntzaren aurrean
- Noiz hasi ginen: 2015eko azaroaren 12an hasi ginen.
- Noiz amaitu dugu: 2016ko apirilaren 30ean.

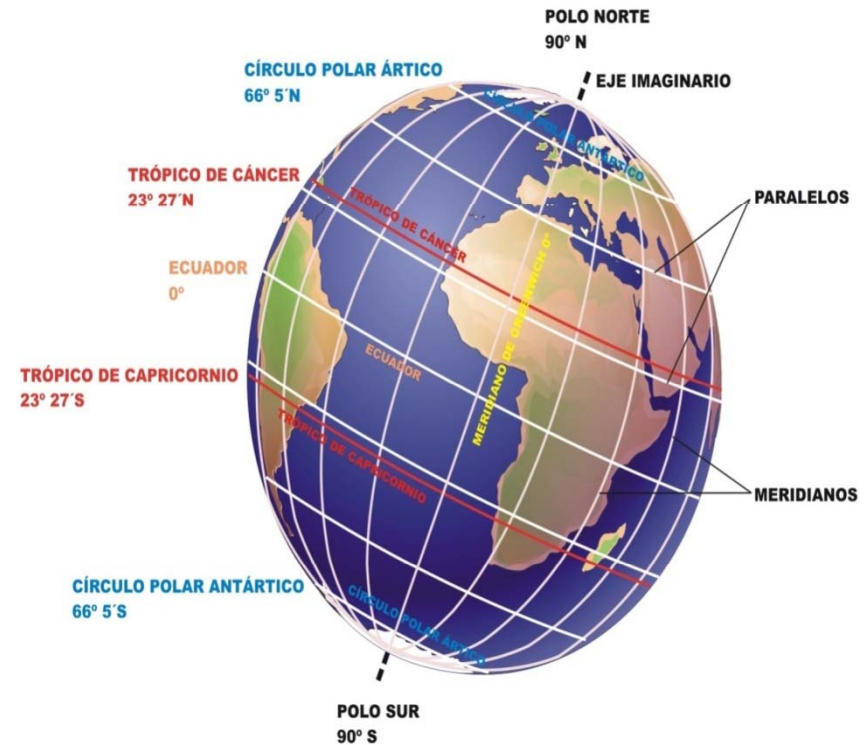
I. Sarrera (Lauroko koordenatuak)

Koordenatuak:

Latitudea: $43^{\circ}(19'38'')$ I

Longitudea: $2^{\circ}(54'44'')$ M

Altitudea: 27m

II. Helburua

Lizarraren fenologia aztertu ;
hau da, klima eta urtaroen gorabeherak
lizarran duen eragina.

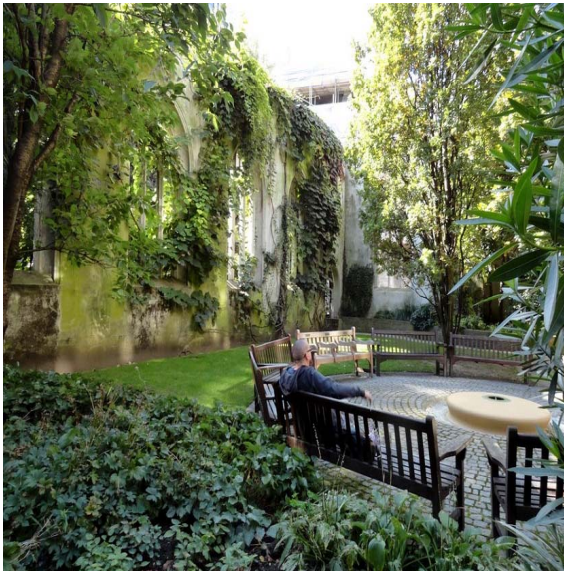
III. Hipotesia

2016-an 6-7 egun aurreanatu egingo da hostoen irteera. Hori pentsatu dugu beretogi efektuaren ondorioz klima aldaketa sortzen ari delako, eta klima aldaketak nekuak berotzen ari dituen ez eta zuhaitzen hostoak bero egiten hasten denean irteten direnez, hauek lehenago irtengo dira.

IV. Non aurkitu? (oinarri teorikoa)

Lurzoru oso emankor, sakon eta hezeetan bizi eta hosto erorkorreko basoetan hazten da. Gehienetan ibaien bazterrean.

Mediterraneoaren arroa inguratzen duten herrialdeetan aurkitzen da, Europako iparralderaino eta Asiako mendebaleraino. Euskal Herrian ugari da, baina ugariagoa isurialde mediterraneoan.

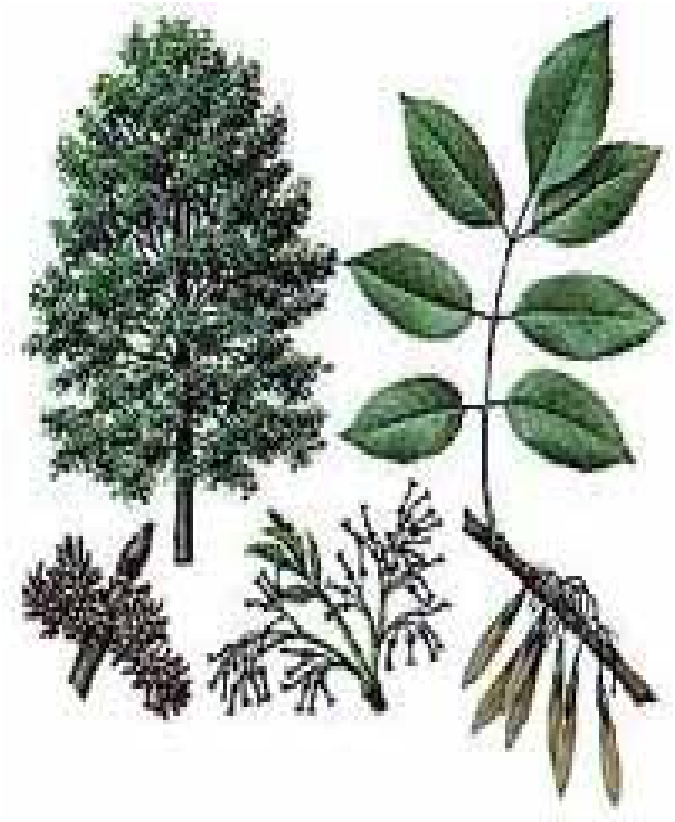

IV. Nolakoak dira egiturak? (oinarri teorikoa)

Loreak: Angiospermoak dira, loreak dituztelako eta haziak fruituaren barruan daudelako. Loreak horixkak dira, multzo txikitan daude, baina ez dute kalizarik ezta korolarik ere. Loreak hostoak baino lehenago irtetzen dira.

Fruituak: Berdeak eta tximeleta itxurakoa da.

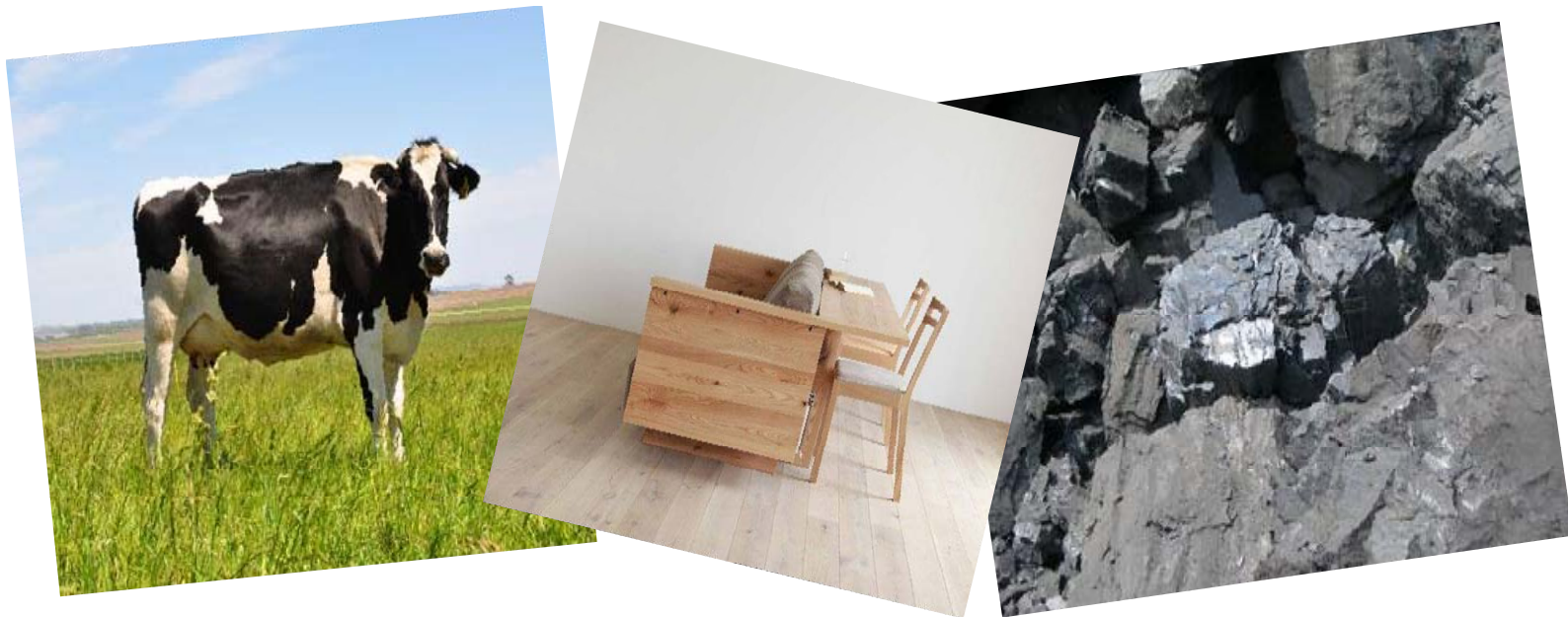
Hostoak: Hosto erorkorrak dituzte, udazkenean hostoak jausten zaizkielako eta negu osoa hosto barik pasatzen dutelako. Zergaitik jausten zaizkie hostoak udazkenean? Neguan bizirik iraun ahal izateko.

IV. Zertarako erabili? (oinarri teorikoa)

- Abereek jateko hosto eta adaxkak onak dira.
- Kalitate oneko ikatza lor daiteke lizarraren egurretatik, oso erregai ona.
- Tresna-kirtenak, eskiak, arraunak eta altzariak fabrikatzeko erabiltzen da zura. Oso malgua da lizarraren zura, zuntz luze eta gogorrak dituena.

IV. Euskal Kulturaren... (oinarri teorikoa)

Euskal kulturako landare magikoenetarikoa da: baserriaren
aurrealdean lizar bat izatea gomendagarria omen da, babesle gisa.
San Joan gauean, adar bat jarri behar da atean, eta aurreko
urtekoa, sutan erre.

IV. BBCH eskala (oinarri teorikoa)

FOLIACIÓN				
00	07	10	11	15
Período de reposo invernral	La yema comienza a abrirse	Borde de la hoja visible	Desarrollo total del 10% de la hojas	Desarrollo total del 50% de las hojas
(07,10) El estadio debe observarse por lo menos en tres ramas distintas del árbol.				
(11,15) La hoja está desarrollada cuando se observa el peciolo que separa la hoja de la rama.				
FLORACIÓN				
55	60	65		
Botones florales visibles sin abrirse	10% de flores abiertas	La mitad de la flores abiertas		
(55) El estadio debe observarse al menos en tres ramas distintas del árbol.				

IV. BBCH eskala (oinarri teorikoa)

FRUCTIFICACIÓN		COMIENZO REPOSO VEGETATIVO	
70	86	94	97
Primeros frutos visibles	Más del 50% de los frutos están maduros	50% de las hojas decoloradas o caídas	Del 95 al 100% de las hojas han caído. Fin de la caída de las hojas
(70) En al menos tres partes distintas del árbol			

V. Materiala

Zuhaitzen fenologia ikertzeko erabiliko diren materialak:

- Lizarrari ateratako argazkiak.
- Dokumentazioa (Aemet, Inguru-gela...)
- Eguraldiaren datuak argazkiak ateratako egunetan.
- BBCH eskala, zuhaitzen bizi-zikloaren faseen taula.
- Lizarraren BBCH eskala.

VI. Metodologia

- Lizarrari eta fenologiari buruzko dokumentazioa aztertu, (Ingurugela, AEMET...)
- Behatu hilabeteen egindako eguraldia eta grafikoa egin.
- Lizarrari ateratako argazkiak behatu eta BBCH eskalarekin alderatu.
- Horrekin baliatuz, lizarraren fenologia aztertu; hau da, klima eta urtaroen aldaketa lizarran duen eragina.

VII. Udazkeneko emaitzak

Lizarraren fenologia faseak:

2015/11/12
(94 fasea)

2015/11/18
(97 fasea)

2015/11/26
(97 fasea)

2015/12/02
(97 fasea)

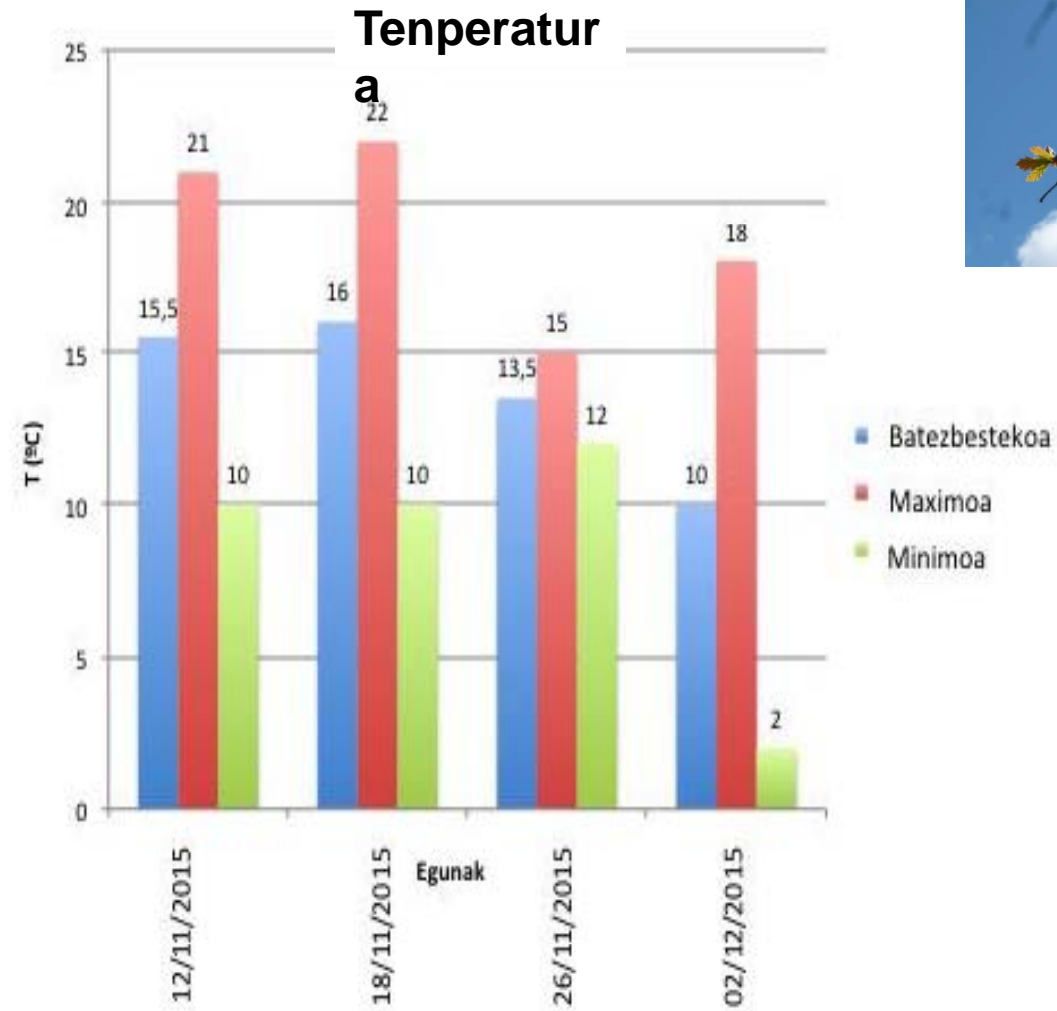

Udazkeneko datu meteorologikoen taula

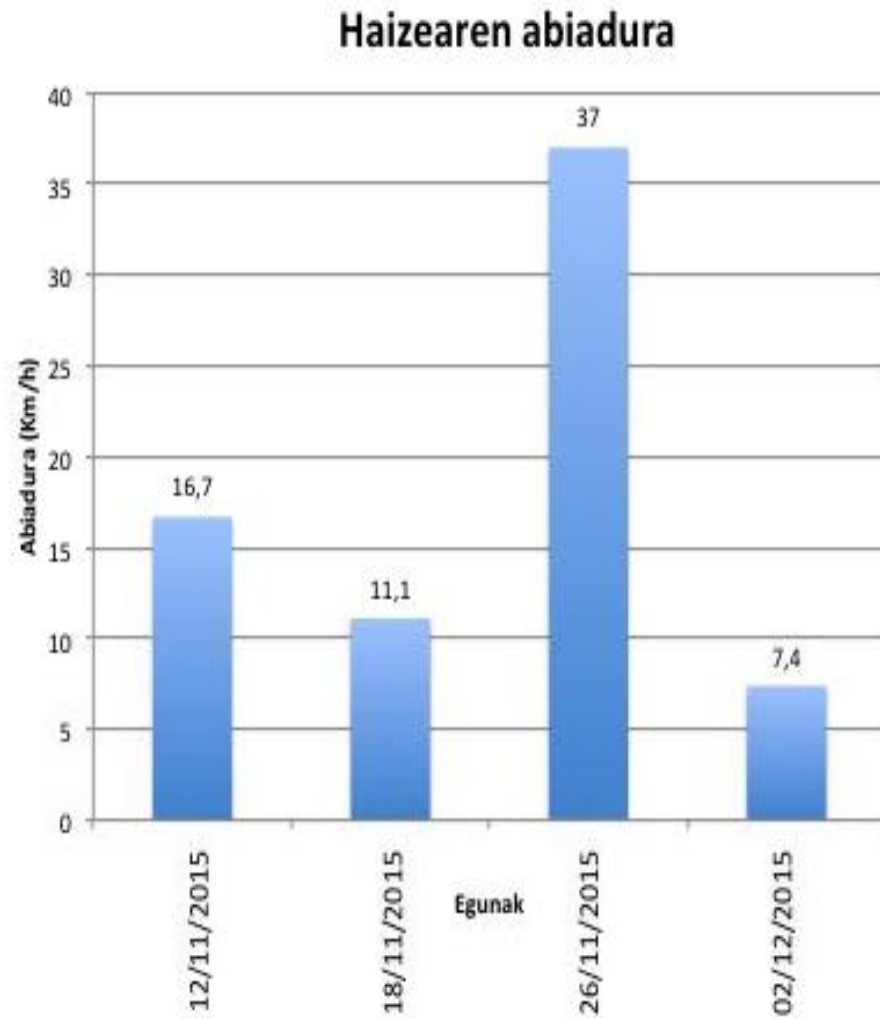
	X Tenperatura (°C)	Gehieneko TENPERATUR	Gutxieneko TENPERATUR	HAIZEAREN ABIADURA (Km/h)	PRESIO ATMOSFERIK OA (mb)	EURI KANTITATEA (mm)
12/11/15	15,5	21	10	16,7	1026	0
18/11/15	16	22	10	11,1	1027	1,6
26/11/15	13,5	15	12	37	1024	9,7
02/12/15	10	18	2	7,4	1029	0

A.B.

Temperaturak

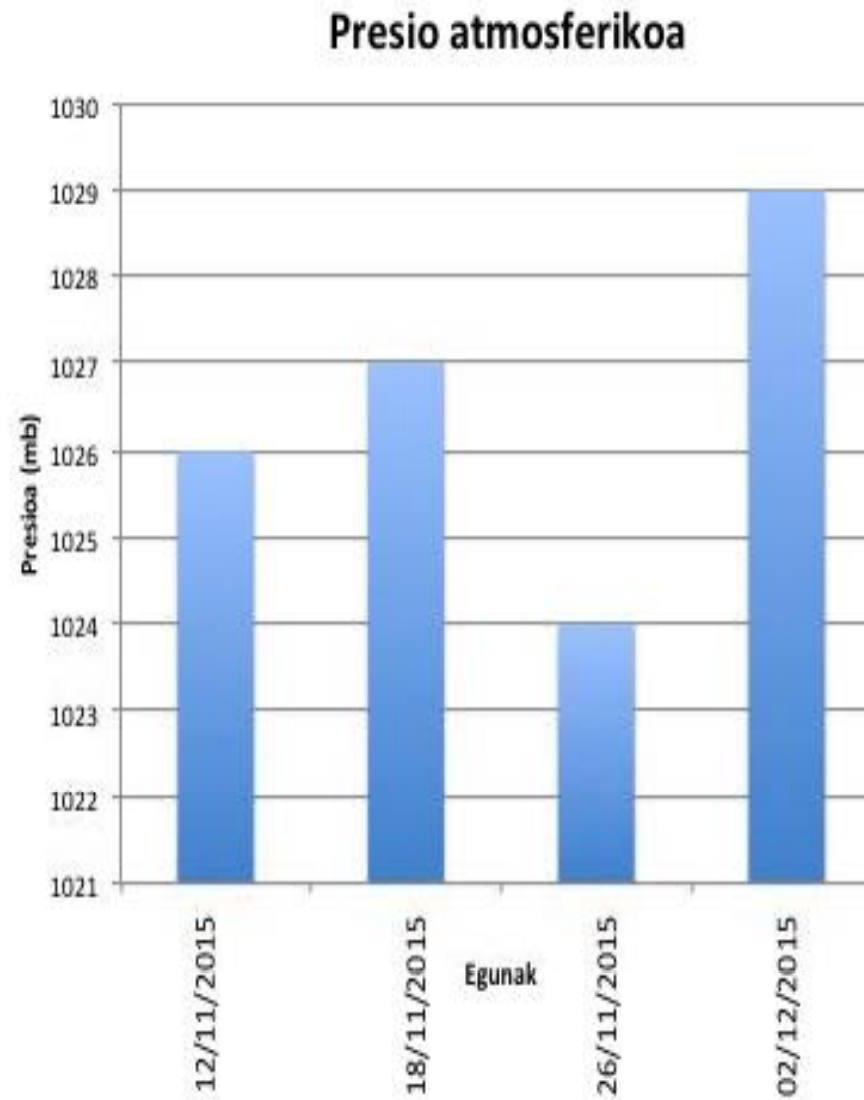

Haizearen abiadura

A.B.

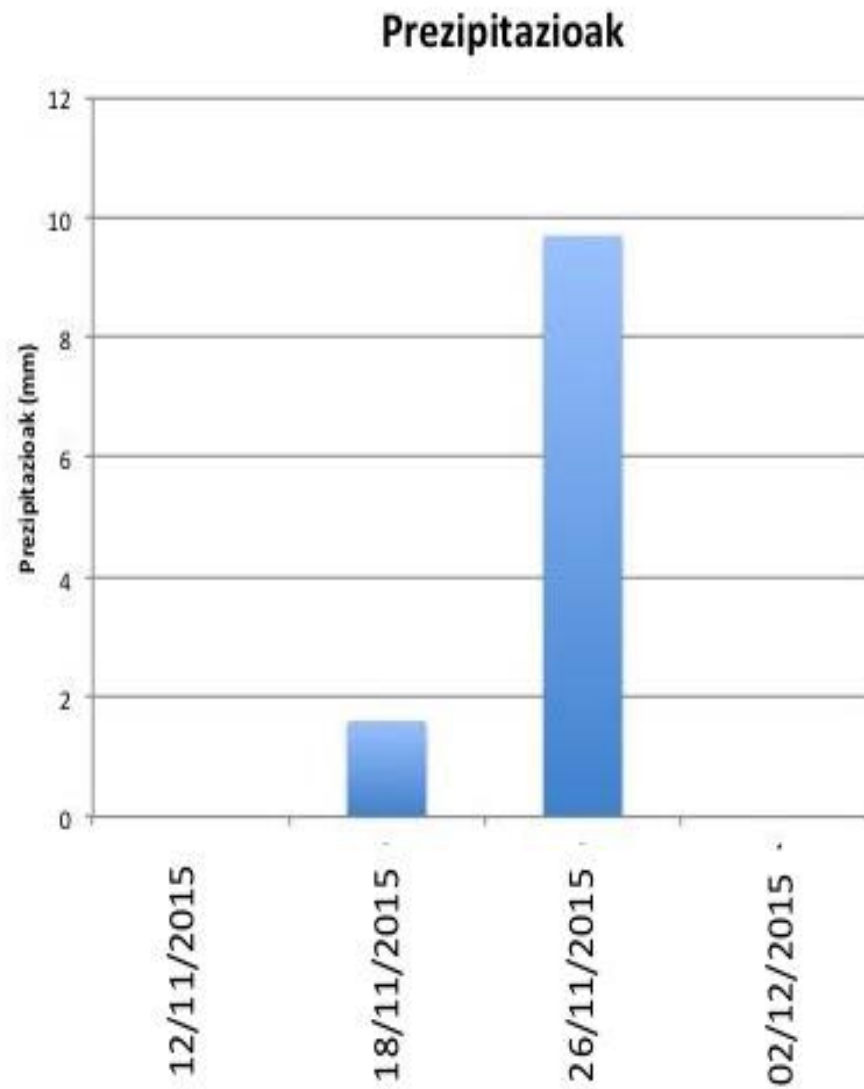
Presio atmosferikoa

A.B.

Prezipitazioak

A.B.

Udaberriko emaitzak

Lizarraren fenologia faseak:

2016-03-17
(00 fasea)

2016-03-23
(00 faseak)

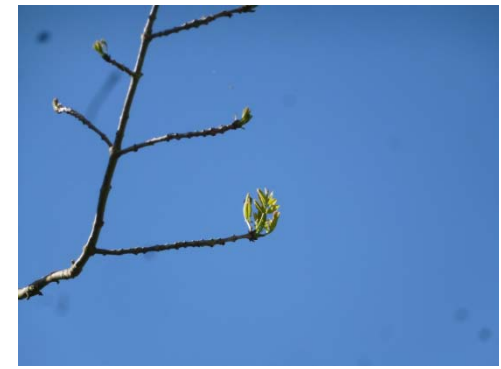
2016-03-30
(00 faseak)

2016-04-06
(00 faseak)

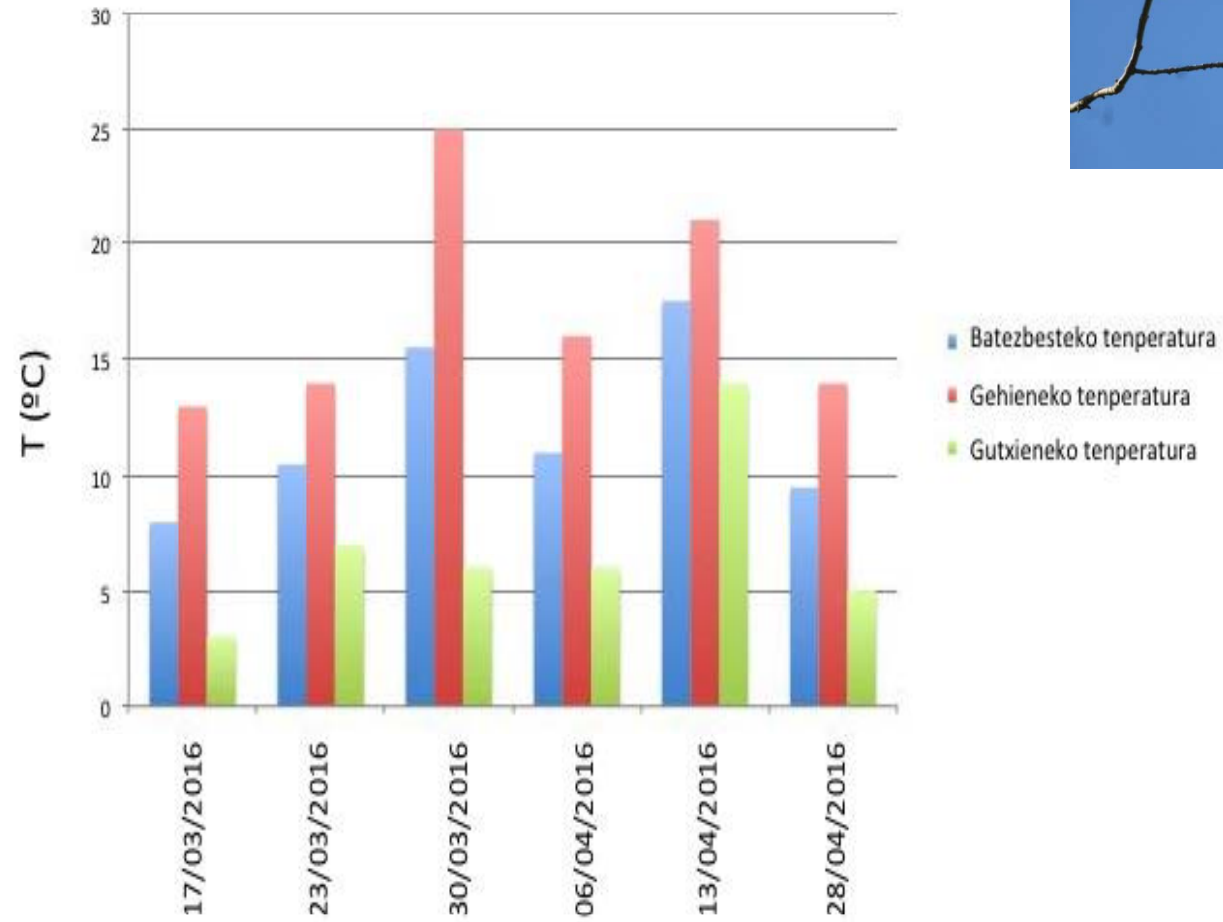
2016-04-13
(00 faseak)

2016-04-28
(10-11 faseak)

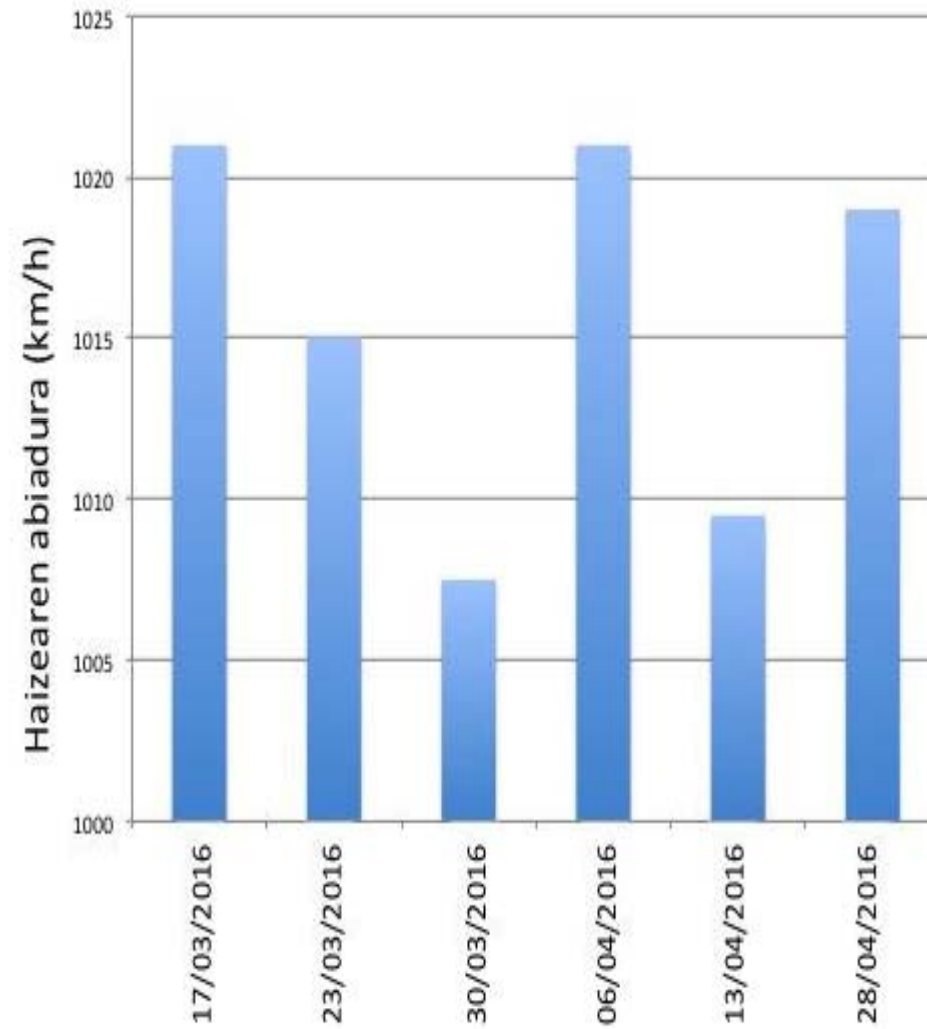
A.B.

Temperaturak

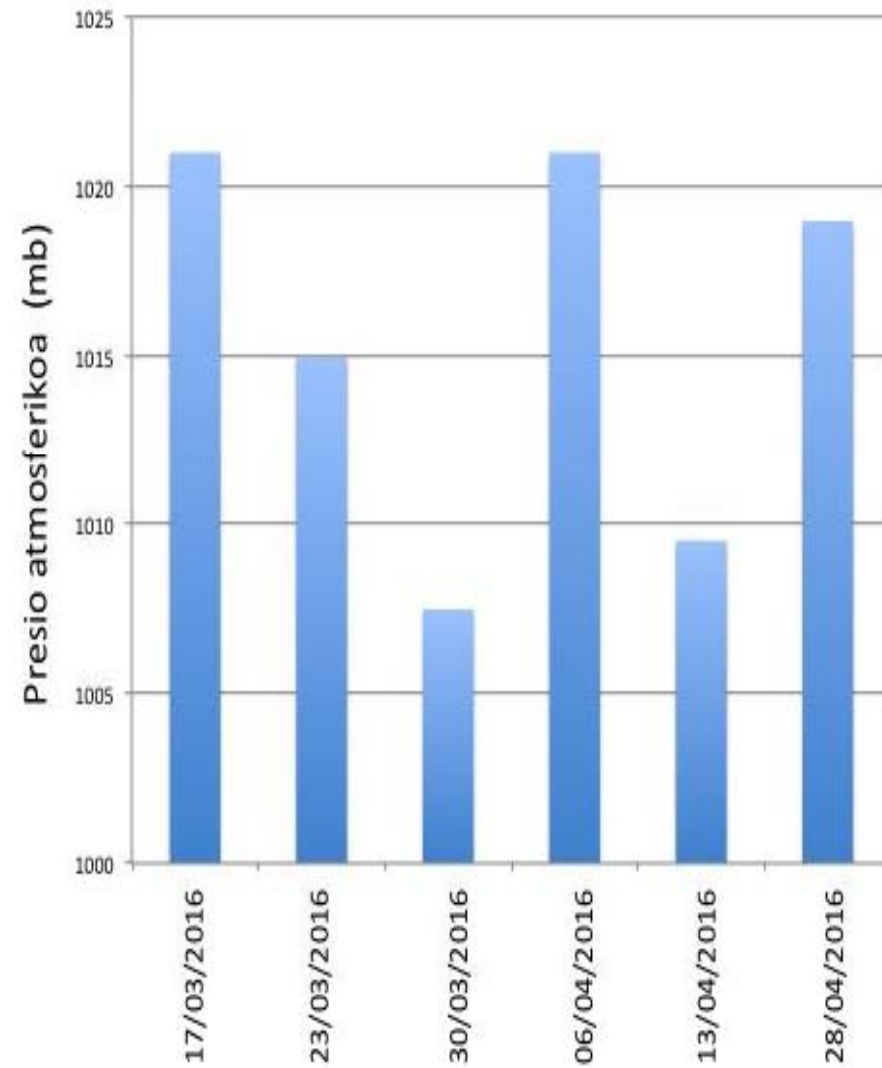

Haizearen abiadurak

A.B.

Presio atmosferikoa

A.B.

Prezipitazioak

Neurtutako egunetan ez du euririk egin.

A.B.

VII. Ondorioa

2015 eta 2016ko eguraldi tenperatura datuak altuagoak izan dira, beste urteko datu batzuekin alderatuta. Batez bestekoan ia egun guztietan, tenperaturak 10-15 °Cak tartean izan dira.

- 2015eko azaroaren 18an ia hosto guztiak jausi egin ziren. Jadanik, 2015eko abenduaren 2an hosto guzti-guztiak erorita zeuden.

2016ko apirilaren 13an hostoak irekitzen hasi ziren, data honen aurreko egunetan hostoak atsedean begetatibo fasean zeuden.

2016ko apirilaren 28an hostoak askoz ere irekiago zeuden, hosto txikitxoak ikusten zirelako.

Hostoak lehenago edo beranduago irten diren jakiteko, ikerketa honekin jarraitu behar da hurrengoko ikasturtean, hipotesia frogatzeko datu gehiago behar dira eta.

Bibliografía

<http://www.aemet.es/es/portada>

<http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.eus/informacion/centros-ingurugela/r49-4152/es/>

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

ZIENTZIA AZOKAN

BERTAKO ZUHAITZEN FENOLOGIA ALDERAKETA HARITZA ETA PAGOA

Haritza

Quercus robur

Pagoa

Fagus sylvatica

EGILEAK
I.A.
A.B.
M.B.
A.P.
DBH 1 ikasleak

LAUROKO ZUHAITZEN FENOLOGIA IKERKETA

ZIENTZIA AZOKAN

